

УДК 657.47

Лищенко О.Г.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

УПРАВЛІНСЬКІЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ БРАКУ У ПРОДУКЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕНІ СИСТЕМИ ЯКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Система якості на підприємстві це сукупність взаємопов'язаних елементів завдяки яким здійснюється та керується діяльність організації щодо якості випускаємої продукції. Управлінський облік та аналіз браку продукції, тобто його питомої ваги, величини браку, втрат від браку відіграє велику роль в системі обліково-інформаційного забезпечення системи якості продукції на підприємстві.

Облік та аналіз величини економічних втрат від браку, його причин має істотне значення для розробки заходів щодо підвищення якості продукції. Величину браку і його питомої ваги характеризують показники розміру браку й показники втрат від браку в абсолютних величинах. Вони можуть бути виражені кількістю забракованих одиниць продукції, сумою вартості цієї продукції або сумою часу, витраченого на виготовлення

забракованої продукції. Відносні величини браку вимірюють у показниках до минулого періоду або до планового браку.

На підприємствах виробництва аналіз браку проводиться шляхом порівняння фактичних даних зі звітними за попередній рік. Порівняння здійснюється як в абсолютних показниках так і у відносних величинах - у відсотках до придатної продукції. Аналізується загальна кількість браку, причин, що його обумовили. Виявляються відхилення від попереднього року, з'ясовуються причини, що викликали збільшення браку, і відзначаються заходи щодо усунення цих причин.

Необхідно контролювати також структуру втрат від браку що дозволяє встановити ефективність прийнятих підприємством заходів для їхнього зменшення.

У процесі аналізу оцінюють зміну структури витрат виробничого браку в порівнянні з попереднім звітним періодом, для чого обчислюють питому вагу окремих видів витрат від браку у їхній загальній сумі.

Втрати від браку повинні бути відшкодовані для цього контролюють причину браку і встановлюють винуватців. Джерелами такого контролю є дані оперативного обліку. Необхідно розробляти класифікацію причин браку, виходячи з галузевих особливостей виробництва та визначати величину цих втрат. Контролюючи причини виникнення браку у виробництві, розглядають суми втрат від браку через освоєння нових видів процесів і виробів, перевіряючи правильність віднесення витрат на дану статтю. Втрати від браку досліджуються звичайно в процесі аналізу собівартості продукції. Брак у виробництві може характеризувати якість продукції лише умовно. Тому про якість продукції на підприємствах звичайно судять також по рекламациях замовник-споживачів. Рекламация характеризує у відомій мірі претензії до якості постачаної продукції. При аналізі рекламаций про неякісну продукцію виявляють причини браку, суми претензій, які можуть бути прийняті, і винуватців, що допустили неякісне виготовлення продукції. У процесі аналізу узагальнюються пред'явлені підприємству претензії, встановлюються, як часто повторюються в них ті або інші дефекти, і чи не носять вони сталий характер.

Для удосконалення організаційної системи контролю якістю необхідно проводити моніторинг щодо якості випускаємої продукції.

У виробництві можна зазначити основні напрямки з управлінського обліку та аналізу браку продукції на підприємстві: облік, аналіз і контроль за якістю продукції в процесі виготовлення й дотримання технологічних режимів на окремих стадіях виробництва; точний і своєчасний управлінський облік й аналіз виниклого браку на всіх ділянках, з'ясування

в кожному окремому випадку причин і конкретних винуватців браку; визначення повної суми втрат від браку; дотримання встановленого порядку обліку втрат від браку й відповідної звітності.

Доцільно на підприємстві організувати відділ управління якістю, який буде окремою структурою яка не підпорядкована керівництву підприємства.

Управлінській облік та аналіз якості продукції підприємства пропонуємо проводити за такими етапами:

1) виконання заходів по якості за звітний та попередній роки: заплановано, виконано, анульовано, перенесено, не виконано.

2) відсоток першого пред'явлення продукції відділу технічного контролю за підрозділами за звітний та попередній роки

3) повернення продукції з випробувань за підрозділами за звітний та попередній роки

4) міжцехові претензії за підрозділами за звітний та попередній роки

5) облік втрат від браку за підрозділами за звітний та попередній роки

6) оформлення карт завдань на відхилення від технологічної документації, заміни комплектуючих та матеріалів за підрозділами за звітний та попередній роки

7) культура виробництва за підрозділами за звітний та попередній роки.

Доцільно складати класифікатор причин втрат від браку – найменування причини та код причини.